

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod.maks.kods: LV40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

IZDRUKA

Rīga

ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS
DOKUMENTS

07.11.2012. Nr.1020122717/A2353
Uz 30.10.2012 Nr.1-108/810

Ventspils pilsētas domei

Kopija:

Vides aizsardzības
un reģionālās attīstības ministrijai

Par viedokli

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir izvērtējusi Ventspils pilsētas domes 2012.gada 30.oktobra vēstuli Nr.1-108/810 ar lūgumu sniegt politiski neitrālu viedokli atbildot uz sekojošiem jautājumiem.

1. Vai Domes likuma „Par pašvaldībām” 93.panta tiesību normu interpretācija ir bijusi juridiski korekta, konstatējot juridisku faktu, ka Ventspils pilsētas domes priekšsēdētājs Aivars Lembergs, neskatoties uz rīkojuma Nr.343 nosaukumā minēto, joprojām saglabā Ventspils pilsētas domes priekšsēdētāja amatu.
2. Vai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 93.pantu var pieņemt lēmumu par pašvaldības domes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas bez pierādījumiem, bet balstoties tikai uz Ģenerālprokuratūras sniegto viedokli, ka tās rīcībā ir pierādījumi krimināllietā, par kuru joprojām notiek tiesvedība vispārējās jurisdikcijas tiesā.
3. Kādiem ir jābūt juridiskajiem apsvērumiem par būtiskiem pašvaldības domes priekšsēdētāja pieļautajiem amata pienākumu pārkāpumiem, kad vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 93.pantu varētu izmantot savas tiesības atstādināt no amata pienākumu pildīšanas pašvaldības domes priekšsēdētāju.
4. Vai likuma „Par pašvaldībām” 93.pantā minētās vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra pilnvaras ir izmantojamas, vērtējot pašvaldības domes priekšsēdētāja iespējamus normatīvo aktu pārkāpumus, kas pieļauti iepriekšējo pašvaldības domes deputātu sasaukuma laikā.
5. Vai ir citi lietai būtiski apsvērumi, kas raksturo vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra tiesības lemt par pašvaldības domes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas.

SAVIENTS

Domes ģenerālās sekretāres

07.11.2012.

1-108/810

LPS pamatojoties uz normatīvajiem aktiem sniedz sekojošu viedokli par iepriekšminēto.

1. Domes priekšsēdētājs saglabā amatu no domes lēmuma par viņa ievēlēšanu stāšanās spēkā līdz brīdim, kad
 - ir notikušas jaunas pašvaldību vēlēšanas;
 - ir atlaista dome, kas priekšsēdētāju ievēlējusi amatā;
 - ir stājies spēkā domes lēmums par priekšsēdētāja atbrīvošanu no amata.

Iepriekšminētais izriet no likuma „Par pašvaldībām” 21.panta, kurā norādīts uz domes ekskluzīvo kompetenci priekšsēdētāja ievēlēšanas un atbrīvošanas jautājumā.

Tas pilnībā atbilst Eiropas Vietējo pašvaldību hartas 3.pantā noteiktajam pašvaldības principam, saskaņā ar kuru pašvaldības administrācija ir atbildīga domei, bet deputāti - vēlētajiem.

Vērtējot kopsakarā likumu „Par pašvaldībām” (tai skaitā 21.pantu; 65.pantu un 93.pantu) svarīgi arī atzīmēt, ka brīdī, kad (t.i. 2012.gada 26.oktobrī) Ventspils pilsētas dome lēma par to, ka „Ventspils pilsētas domes priekšsēdētājs Aivars Lembergs savu amatu nav zaudējis un joprojām atrodas šajā amatā” nebija iestājies neviens no likuma „Par pašvaldībām” 93.panta trešajā daļā noteiktajiem nosacījumiem (diviem). 93.panta trešā daļa nosaka, ka „Domes priekšsēdētājam 30 dienu laikā pēc vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojuma publicēšanas ir tiesības griezties tiesā ar iesniegumu par vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojuma atcelšanu. Ja domes priekšsēdētājs nav izmantojis šīs tiesības, viņš pēc 30 dienu termiņa izbeigšanās uzskatāms par atlaistu. Ja tiesa noraida domes priekšsēdētāja iesniegumu, domes priekšsēdētājs uzskatāms par atlaistu ar dienu, kad stājies spēkā tiesas spriedums.”

Dome ir tiesīga patstāvīgi vērtēt ministra argumentus, kuri pamato atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas.

Ņemot vērā visu iepriekšminēto, Ventspils pilsētas domes likuma „Par pašvaldībām” 93.panta tiesību normu interpretācija konstatējot juridisku faktu, ka Ventspils pilsētas domes priekšsēdētājs Aivars Lembergs joprojām saglabā Ventspils pilsētas domes priekšsēdētāja amatu ir bijusi juridiska korekta.

2. Likuma „Par pašvaldībām” 93.panta pirmā daļa nosaka, ka ministrs ar motivētu rīkojumu var atstādināt domes priekšsēdētāju no amata pienākumu pildīšanas.

Ņemot vērā to, ka rīkojums par domes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas ir administratīvs akts, attiecīgi ievērojams Administratīvā procesa likumā noteiktais regulējums (67.pants; 150.pants).

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 67.panta trešo daļu, administratīvā akta faktu konstatējuma daļā norāda pierādījumus, uz kuriem pamatoti secinājumi. Administratīvā procesa likuma 150.pants

nosaka, ka iestādei ir jāpierāda tie apstākļi, uz kuriem tā atsaucas kā uz savu iebildumu pamatojumu un ka iestāde var atsaukties tikai uz tiem pamatojumiem, kuri minēti administratīvajā aktā. Administratīvā procesa likumā ir noteikts arī pamats atbrīvošanai no pierādījumiem.

Līdz ar iepriekšminēto atzīstams, ka ministra rīkojuma pamatojums par domes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas bez pierādījumiem, bet balstoties tikai uz Ģenerālprokuratūras sniegto viedokli, ka tās rīcībā ir pierādījumi krimināllietā, par kuru joprojām notiek tiesvedība vispārējās jurisdikcijas tiesā, neatbilst Administratīvā procesa likumā noteiktajam pierādīšanas pienākumam.

3. LPS uzsver, ka lai varētu izmantot noteiktās tiesības un atstādināt priekšsēdētāju no amata pienākumu pildīšanas, būtu jāievēro ne vien likuma burti, bet arī jēga.

Likuma „Par pašvaldībām” 93.pantā ir noteikta nevis normāla procedūra, bet gan ārkārtas procedūra.

Normālos apstākļos ministram būtu jārikojas secīgi:

- 1) jānosūta domes priekšsēdētājam vēstule, kurā ieteikts grozīt tos lēmumus, ko ministrs atzīst par neatbilstošiem;
- 2) ja domes priekšsēdētājam ir citāds viedoklis, pēc papildus izvērtējuma var ierosināt domei vērtēt priekšsēdētāja prettiesisko rīcību vai atcelt rīkojumus domes ārkārtas sēdē;
- 3) ja priekšsēdētājs un dome nereagē, ministrs var sasaukt domes ārkārtas sēdi, kurā ministrs nosaka darba kārtību un sagatavo pamatotu lēmumprojektu, kurš domes vārdā atbrīvo priekšsēdētāju;
- 4) ja dome nepiekrīt ministra argumentiem, ministrs var sagatavot Saeimas likumprojektu par domes atlaišanu. Šajā gadījumā likumprojekta anotācijai jābūt tādai, kas pārliecina Ministru kabinetu un Saeimu par būtiskiem normatīvo aktu pārkāpumiem, kas nodara būtisku kaitējumu sabiedrības interesēm.

Šāds process (atbrīvošana ar domes starpniecību) atbilst Eiropas Vietējo pašvaldību hartai. Tā trūkums ir domes politiskā (nevis tiesiskā) atlaišana. Procedūru varētu uzlabot, ja Saeimas lēmums tiktu pārbaudīts Satversmes tiesā.

Jāatzīmē, ka likuma 93.pantu, nosakot šādas tiesības ministram, pieņēma gandrīz 10 gadus pēc likuma „Par pašvaldībām” pieņemšanas un tas pazemināja pašvaldību demokrātijas kvalitāti. Ir ļoti maz argumentu, kādēļ normālas procedūras vietā vajadzētu lietot ārkārtas procedūru. Tikai acīmredzami ārkārtas apdraudējums, bīstams vietējo iedzīvotāju dzīvībai vai veselībai varētu būt pamats atkāpties no citos likuma pantos noteiktās demokrātiskās procedūras. Taču arī šajā gadījumā var sasaukt domes ārkārtas sēdi, kas neprasa ilgāku procedūru kā likuma „Par pašvaldībām” 93.panta ārkārtas procedūra.

Līdz ar ko ministram būtu jāsāk ar problēmu atklāšanu un labošanu nevis tūlītēju ķeršanos pie atstādināšanas no amata pienākumu

pildīšanas, jo pretējā gadījumā to var arī klasificēt kā administratīvā resursa nelietderīgu izmantošanu.

Līdz likuma „Par pašvaldībām” neveiksmīgā 93.panta un tam pakārtotā 94.panta atcelšanai ministrs varētu lietot šo pantu tad, kad iepriekš uzskaitītā procedūra nav devusi rezultātu.

Vērtējot juridiskos apsvērumus par būtiskiem pašvaldības domes priekšsēdētāja pieļautajiem amata pienākumu pārkāpumiem, lai ministrs varētu izmantot likuma „Par pašvaldībām” 93.pantu, jāņem vērā esošā tiesu prakse un judikatūra.

Jāatzīmē, ka likuma „Par pašvaldībām” 93.panta piemērošanu ārkārtas situācijās faktiski atzinusi arī apgabaltiesa lietojot gan jēdzienu „izņēmuma tiesības”.

Apgabaltiesa secina, ka likuma „Par pašvaldībām” 93.panta pirmajā daļā paredzētās ministra pilnvaras ir vērtējamas kā izņēmuma tiesības.

Attiecīgi spriedumā teikts: „Atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 3.panta pirmajai daļai, vietējā pašvaldība (tajā skaitā, novada pašvaldība) ir vietējā pārvalde, kas tai noteikto funkciju izpildi nodrošina, ar pilsoņu vēlētas pārstāvniecības – domes starpniecību. Pārstāvniecība (dome) tiek izveidota attiecīgas iedzīvotāju daļas vēlēšanu rezultātā. Arī domes priekšsēdētājs amatu atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 19.pantam iegūst ievēlēšanas rezultātā, ko veic domes deputāti. Analogiski paredzēta priekšsēdētāja amata zaudēšanas kārtība. Tādējādi primāri kontroli pār vēlētu pārstāvju darbību veic vēlētājs.”

Tāpat secināts, ka „šādos apstākļos ministram ir īpaši svarīgi vērtēt attiecīgās personas pārkāpumu būtiskumu, lemjot par konkrētās amatpersonas atstādināšanas nepieciešamību” (Administratīvās apgabaltiesas 29.06.2010 spriedums lietā Nr.A42695109 AA43-0867-10/3).

Jāatzīmē, ka būtiska daļa tiesu prakses, kad ministrs līdz šim ir izmantojis likuma 93.pantā noteiktās tiesības un attiecīgi personas ir vērsušās tiesā prasot ministra rīkojuma atcelšanu, ir saistīta ar teritorijas plānojumam (to neizstrādāšanu ne vien termiņā, bet ilgstoši pārkāpjot termiņus), ko tādā gadījumā tiesa ir atzinusi par bezdarbību ar tālāk izrietošām būtiskām sekām.

Vēršam uzmanību uz to, ka ministra rīkojumā Nr.343 tiek izdalīti gan likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, gan Valsts pārvaldes iekārtas likuma iespējamie pārkāpumi, tomēr par daļu uzskaitīto iespējamo pārkāpumu minētie likumi tiek attiecināti ar atpakaļejošu spēku, jo iespējamā pārkāpuma izdarīšanas laikā minētie normatīvie akti vēl nebija stājušies spēkā.

4. Likums „Par pašvaldībām” (19.pants) nosaka, ka ar jaunievēlētās domes pirmo sēdi izbeidzas iepriekšējās domes pilnvaras. Tātad izbeidzas arī iepriekšējā domes priekšsēdētāja pilnvaras.

Likuma „Par pašvaldībām” 94.pants nosaka, ka šā likuma 93.panta kārtībā no amata atlaisto domes priekšsēdētāju nevar atkārtoti ievēlēt par šā sasaukuma domes priekšsēdētāju.

Tātad no iepriekšminētā regulējuma secināmas tiesības un pienākumi, kas ir spēkā uz noteiktu periodu. Nedz minētās pilnvaras, nedz tiesības, nedz pienākumi nav neierobežotas laikā.

Nemot vērā iepriekšminēto ministram ir tiesības izmantojot likumā „Par pašvaldībām” 93.pantā noteikto vērtēt esošā sasaukuma laiku un nav pieļaujami atsaukties uz iespējamām normatīvo aktu pārkāpumiem, kurus priekšsēdētājs pieļāvis iepriekšējā domes sasaukuma laikā.

Pie tam iepriekšminētais nebūtu juridiski korekti arī tādēļ, ka tādā gadījumā secīgi vispirms būtu izvērtēt iepriekšējā perioda ministra atbildību, ja jau viņš nav spējis adekvāti reaģēt.

5. Vides aizsardzības un reģionālās aizsardzības ministram vajadzētu darīt valdības darbu - rūpēties par pašvaldību demokrātijas nostiprināšanu un attīstību – t.i. rosināt likuma „Par pašvaldībām” 93.un 94.panta izslēgšanu no likuma „Par pašvaldībām”.

Priekšsēdis

Andris Jaunsleinis

09.11.2012. 18:45

1401

Vineta Reitere 67508537, 29198629

vineta@lps.lv

Māris Pūķis 67508562, 29197602

maris@lps.lv

Dokumentu parakstījis Andris Jaunsleinis
vārds, uzvārds

Laika zīmogs 20 14. g. "9." novembrī
IZDRUKA ATBILST ORIGINĀLAM

Vispārējās nodaļas Valsts pārvalde
B. Karpis M. Karpis

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.